

Gemeenteraad gemeente Berkelland

Zaaknummer : 832476
Onderwerp : Versterken bestaanszekerheid van minima in gemeente Berkelland
Verzonden :

20 NOV. 2023

Geachte leden van de raad,

1. Aanleiding evaluatie minimabeleid

In de raadsbrief van december 2022, "Afronding Pilot Meedoenregeling voor volwassenen", is aangekondigd dat het gehele minimabeleid geëvalueerd en waar nodig verbeterd wordt. Het minimabeleid is ook in de gemeente Berkelland een belangrijk thema. De wens voor het actualiseren van het minimabeleid is eerder al in het coalitieakkoord uitgesproken. De noodzaak is vergroot door de huidige crises, met name de inflatie en energiearmoede. De vraag die de gemeente Berkelland zich stelt, is of het huidige pakket aan inkomensondersteunende voorzieningen de gewenste effectiviteit heeft. In het eerste kwartaal van dit jaar is gestart met de evaluatie van het minimabeleid en het aanbod aan minimaregelingen. Daartoe heeft onderzoeksbureau KWIZ de opdracht gekregen om deze evaluatie uit te voeren. In deze brief informeren wij u over de uitkomsten van dit onderzoek en geven we u een toelichting over het vervolgproces.

Deze raadsbrief heeft de volgende opbouw:

- Toelichting onderzoeksopzet
- Aanbevelingen uit het onderzoek
- Vervolgproces

In de bijlage vindt u een cijfermatig beeld van de doelgroep in Berkelland uit het onderzoek.

2. Toelichting onderzoeksopzet

In het onderzoek is door adviesbureau KWIZ ingegaan op de omvang en samenstelling van de doelgroepen voor het gemeentelijk minimabeleid, een beleidsanalyse, het effect van het landelijk en lokale beleid op de inkomens, de ervaring van ketenpartners en interne medewerkers en een behoeftepeiling van minimahuishoudens in de gemeente Berkelland. Verder is een armoedemonitor en inkomenseffectrapportage voor het minimabeleid opgesteld. In de armoedemonitor worden de omvang en de kenmerken van de doelgroep voor het minimabeleid en het gebruik van de regelingen beschreven. De gegevens over de omvang en samenstelling van de verschillende groepen minimahuishoudens hebben betrekking op de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022, net als de gegevens over het gebruik van de minimaregelingen. Voor 6 verschillende huishoudtypen met 4 verschillende inkomens ten opzichte van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm) worden de effecten berekend in de inkomenseffectrapportage. De inkomenseffectrapportage beschrijft de situatie in 2022.

3. Conclusies en aanbevelingen

In deze paragraaf benoemen we kort de in het rapport gepresenteerde conclusies en aanbevelingen, gerangschikt op de 3 in het rapport onderscheiden thema's beleidsfocus, bestaanszekerheid en participatie. Ten slotte beschrijven we de 3 scenario's die in het rapport worden geschetst in de herijking van het huidige minimabeleid.

a. Beleidsfocus

Het huidige beleidskader 'Samen denken, samen doen' is van kracht sinds 2018. Het bijbehorend uitvoeringsprogramma (2018-2021) is niet vernieuwd. In het programmaplan sociaal domein zijn de uitgangspunten en speerpunten opgenomen en jaarlijks maakt Berkelland een verantwoordingsrapportage sociaal domein. Deze rapportage is een actuele stand van zaken van het programma. Het huidige aanbod van miniregelingen is echter niet gekoppeld aan of ingebed in een beleidssystematiek van visie, doelstellingen en actiepunten (van het gemeentelijke minimabeleid). Het aanbrengen van beleidsfocus zou ook ondersteunen in het aanbod van kindregelingen.

Verder geeft het onderzoek aan dat er in beperkte mate sprake is van sturing en monitoring. De gemeente Berkelland wil duidelijke en realistische doelstellingen formuleren op het gebied van minimabeleid en schuldhelpverlening, zodat we kunnen monitoren of het beleid effectief is en aansluit op de behoeften van onze inwoners. Er worden aanbevelingen gedaan over het ontwikkelen van richtinggevend uitgangspunten en het opstellen van meetbare indicatoren.

b. Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is een actueel thema en belangrijk aandachtspunt in de gespreksvoering omtrent armoede en de minimadoelgroep. De bestaanszekerheid van een groeiende groep inwoners staat onder druk. In het onderzoek is gekeken naar de verschillende kwetsbare doelgroepen in onze gemeente en op welke punten de gemeente Berkelland anders is dan in vergelijkbare gemeenten. Het aantal langdurige minima ligt in Berkelland bijvoorbeeld hoger dan gemiddeld.

c. Participatie

Het huidige aanbod aan regelingen is redelijk divers en uitgebreid; voor de meeste doelgroepen is ondersteuning beschikbaar. Zo kunnen kinderen aanspraak maken op meerdere kindregelingen, hebben inwoners met een zorgvraag de mogelijkheid om een uitgebreide collectieve zorgverzekering af te sluiten en krijgen langdurige minima de individuele inkomensvoet als ondersteuning. In de inkomenseffectrapportage is te zien dat alle (doorgerekende) huishoudtypen voldoende vrij besteedbaar budget hebben voor sociale participatie. Echter, een cruciale aanname in de inkomenseffectrapportage is dat huishoudens gebruikmaken van alle beschikbare regelingen. Uit het Dashboard Minima blijkt echter dat een ruime meerderheid slechts 1 of 2 regelingen benut, waardoor huishoudens in de praktijk te weinig budget hebben om rond te komen dan wel te participeren.

Verder blijkt uit het onderzoek dat de gemeente Berkelland een relatief lage inkomensgrens hanteert en daarin niet ruimhartig is. In het huidige economische klimaat (inflatie) bieden vele gemeenten hun inkomensondersteunende regelingen aan vanaf hogere inkomensgrenzen om hun inwoners te ondersteunen in hun bestaanszekerheid. In principe kiest gemeente Berkelland bewust voor vergoeding tegen een lagere inkomensgrens, zodat de huishoudens die ondersteuning krijgen aanspraak kunnen maken op een substantieel bedrag. Toch is het een overweging waard om te onderzoeken of het mogelijk is om inkomensgrenzen te verruimen, in het bijzonder voor de participatieregelingen. In het onderzoek staat dat een participatieregeling voor volwassenen sterk wordt gemist, terwijl sport, sociale contacten en ontspanning preventief kunnen werken en van belang zijn voor de mentale en fysieke gezondheid van inwoners. De aanbevelingen richten zich op het huidige aanbod van regelingen, mogelijke uitbreiding van het huidige aanbod en de verruiming van de inkomensgrens.

d. Scenario's / bouwstenen voor de herijking van het minimabeleid

Samengevat komen uit het onderzoek een aantal bouwstenen naar voren waarmee het minimabeleid kan worden opgebouwd. Deze bouwstenen zijn:

- de kindregelingen (Meedoenregeling voor jeugdigen; onderdeel van het huidige beleid, maar mogelijkheid deze uit te breiden)
- de collectieve zorgverzekering (onderdeel van het huidige beleid)
- de Meedoenregeling voor volwassenen (zoals eerder in een pilot, nu geen beleid)
- het verruimen van de inkomensgrens voor een x aantal regelingen.

Om het huidige minimabeleid te versterken, schetst het onderzoeksrapport drie mogelijke scenario's, waarin er verschillende 'combinaties' van deze bouwstenen worden gemaakt.

4. Vervolg en planning

- Informatieve raadsessie: 30 november 2023

Tijdens een informatieve raadsessie op 30 november 2023 worden de onderzoeksresultaten door het onderzoeksbureau KWIZ aan u gepresenteerd. Deze avond lichten we de mogelijke scenario's / bouwstenen om het minimabeleid te versterken toe. Ook nemen we u mee in het voorgenomen vervolgproces.

- Werksessie en actualisatie minimaregelingen: eerste helft 2024

In de eerste helft van 2024 gaan we graag met een vertegenwoordiging van de raad in gesprek zodat u uw visie kunt geven over de scenario's en bouwstenen. We vernemen graag via het presidium of u gebruik wil maken van deze uitnodiging tot een werksessie. Aan de hand hiervan actualiseren we de minimaregelingen.

- Integraal beleidskader minima en schuldhulpverlening en uitvoeringsagenda: vanaf derde kwartaal 2024.

In het beleidskader schuldhulpverlening (2025-2028) willen we ook kaders voor het minimabeleid opnemen. Dit maakt dat we op het brede vraagstuk van bestaanszekerheid een samenhangende richting kunnen vaststellen. Dit integrale beleidskader wordt aan u ter besluitvorming voorgelegd.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

drs. G. Koudijs

drs. J.H.A. van Oostrum

Kopie aan:
- Archief